

Н. М. Булат

асп.

науковий керівник: к.ю.н., доц. В. В. Валах

ПРАВОВА ПРИРОДА АКТИВ, ПРИЙНЯТИХ АДМІНІСТРАТОРАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ДОМЕНІВ ВЕРХНЬОГО РІВНЯ

Незважаючи на те, що поширеність використання доменних імен невинно зростає, регламентація відносин у цій сфері на законодавчому рівні є недостатньою. Разом з тим адміністраторами українських національних доменів верхнього рівня .UA та .УКР – ТОВ «Хостмайстер» та об'єднанням підприємств «Український мережевий інформаційний центр» (далі – ОП УМІЦ) відповідно – приймаються акти, правову природу яких необхідно визначити.

Так, на офіційному сайті ТОВ «Хостмайстер» розміщено «Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA» (далі – Регламент .UA) [1] та «Регламент публічного домену» [2]. Ці Регламенти розроблені спільно ТОВ «Хостмайстер», адміністраторами публічних доменів та реєстраторами [1; 2]. Як зазначається на сайті ТОВ «Хостмайстер», «Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA не є (в розумінні українського законодавства) нормативно-правовим документом, що встановлює права та обов'язки будь-

яких третіх осіб, документом, що унормовує правовідносини між будь-якими особами. А є частиною договорів, укладених тільки між Адміністратором домену .UA та реєстраторами доменних імен» [3]. І, хоча щодо «Регламенту публічного домену» такі роз'яснення відсутні, вбачається, що правова природа цього документа є аналогічною.

Слід зауважити, що до прийняття вищезгаданих Регламентів діяли «Правила домену .UA» [4]. Однак з часом ці Правила були замінені відповідними регламентами.

І, хоча усі ці документи діють як частина договорів, щодо їх правової природи не існує однозначності.

Так, Господарський суд міста Києва, розглядаючи справу № 910/30404/15, дійшов такого висновку: «Нормативно-правовим актом, яким регулюються відносини з приводу делегування ... доменних імен в зоні .UA є «Правила домену .UA», видані ТОВ «Хостмайстер» [5]. Аналогічну позицію зайняв і Печерський районний суд міста Києва у справі № 757/45200/16-ц [6]. Натомість Київський апеляційний господарський суд у справі № 12/82 застосував «Правила домену .UA» як звичай [7]. Така позиція має підтримку серед науковців [8; 9].

На нашу думку, передусім варто підкреслити, що розглядувані документи не є нормативно-правовими актами. Так, як відомо, щоб мати статус нормативно-правового, акт має бути, по-перше, прийнятим уповноваженим органом, а по-друге, встановлювати норми права для невизначеного кола осіб і розраховуватися на неодноразове застосування. З огляду на це можна констатувати, що ТОВ «Хостмайстер» не має повноважень на прийняття нормативно-правових актів, а «Регламент .UA» (так само як діючі раніше «Правила домену .UA») не встановлює норми права для невизначеного кола осіб і не розрахований на неодноразове застосування. Дійсно, як і в будь-якому іншому договорі приєднання (а у сфері делегування доменних імен ми зазвичай маємо справу з ланцюжком з двох договорів приєднання – договору акредитації між адміністратором і реєстратором і договору про реєстрацію доменного імені між реєстратором і реєстрантом), свобода договору дещо обмежується, проте це не дає підстав не вважати такі договори договорами.

Отже, юридично коректно розглядати Регламент .UA, так само як діючі раніше «Правила домену .UA», як частину договору приєднання, умови якого встановлюються Адміністратором домену .UA та який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Разом з тим положення Регламенту .UA можуть застосовуватись як звичай ділового обороту, адже вони є усталеними правилами поведінки у сфері делегування доменних імен.

Натомість існує ряд документів, що регулюють відносини з приводу надання доменних імен у зоні .УКР, зокрема «Тимчасова Концепція впровадження та розвитку домену .УКР» [10], «Тимчасові Правила реєстрації та користування доменними іменами в домені .УКР» [11], «Концепція розвитку домену .UA» [12], «Положення про акредитацію Реєстраторів доменних імен в домені .УКР» [13], «Вимоги до договору між Оператором реєстру та Реєстраторами» [14], «Технічний регламент домену .УКР» [15], «Положення про Комісію з досудового вирішення доменних спорів» [16], «Порядок розв'язання доменних спорів» [17], «Порядок надання послуг з проведення фіксації і дослідження змісту веб-сторінок у мережі Інтернет» [18]. Правова природа цих актів також є дискусійною.

По-перше, вони були прийняті ОП УМІЦ у частині виконання ним функцій управління у межах делегованих йому повноважень органів влади, як це впливає з Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про адміністрування домену «.UA» та укладеної на його виконання «Угоди про врегулювання відносин, пов'язаних з провадженням діяльності з адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет» [19; 20]. Так, відповідно до цієї Угоди Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України уповноважило ОП УМІЦ впроваджувати та контролювати дотримання порядку розподілу адресного простору, правил реєстрації та використання імен доменів у доменах .UA та .УКР [20].

По-друге, дані документи виражають публічний державний інтерес, що впливає власне з їх текстів: «Концепція [впровадження та розвитку домену .УКР] визначатиме засади впровадження та розвитку домену .УКР на найближчі 10 років та створена на принципах партнерства між зацікавленими сторонами Інтернет-співтовариства, які представляють інтереси громадськості, бізнесу та держави» [10], «метою створення такого документу [«Концепції розвитку домену .UA»] є досягнення консенсусу між зацікавленими сторонами Інтернет-співтовариства, які представляють інтереси громадськості, бізнесу та держави» [12]. А у «Тимчасових Правилах реєстрації і користування доменними іменами в домені .УКР» йдеться про те, що «юрисдикцією цих Правил є юрисдикція України» [11]. Усе це свідчить, що акти ОП УМІЦ приймалися у межах делегованих державним органом повноважень.

Утім, з іншого боку, ці документи були затверджені відповідними органами управління ОП УМІЦ, а не Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України, та не є зареєстрованими у Єдиному державному реєстрі нормативно-правових актів. Як прокоментував таку ситуацію директор ОП УМІЦ Ю. Гончарук, «ОП УМІЦ не є органом адміністративно-господарського управління ... не наділений будь-якими владними повноваженнями. Документи, що ухвалюються Координаційною

радою ОП УМІЦ та директором ОП УМІЦ (в межах повноважень) ... носять, насамперед, характер документів, що є обов'язковими для виконання (дотримання) самим ОП УМІЦ. Крім цього, ці документи мають публічний характер та статус (на даний момент): 1) договірного права (частинами договорів між учасниками); 2) кращої практики у господарському звичаї (усталена практика) або добровільних правил (кодексу) поведінки на певному ринку. З іншого боку, і в самих Концепціях розвитку доменів .УКР та .UA, а також у Концепції розвитку телекомунікацій в Україні, що затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 № 316-р, зазначається мета (ціль), що питання адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет мають бути законодавчо врегульовані, а правила реєстрації і користування доменними іменами мають врешті набути нормативного характеру» [21].

Отже, акти, прийняті адміністраторами національних доменів верхнього рівня, не є за своєю природою нормативно-правовими. Вони діють як частина договорів і з огляду на те, що є усталеними правилами поведінки у сфері доменних імен, можуть застосовуватись як звичай ділового обороту.

Список використаної літератури

1. Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA (версія 1.0): розроблений спільно ТОВ «Хостмайстер», адміністраторами публічних доменів та реєстраторами 01.04.2014. URL: https://hostmaster.ua/policy/Reglament_UA_1.0_UK.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
2. Регламент публічного домену (версія 3.5): розроблений спільно ТОВ «Хостмайстер», адміністраторами публічних доменів та реєстраторами 24.01.2020. URL: https://hostmaster.ua/registrators/docs/Reglament2ld_3.5_UK.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
3. Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA. URL: <https://hostmaster.ua/policy/?ua> (дата звернення: 01.11.2020).
4. Правила домену .UA. URL: <http://foresight-agency.com/content/images/pravila-domena-ua.pdf> (дата звернення: 01.11.2020).
5. Рішення Господарського суду міста Києва від 25.02.2016 у справі № 910/30404/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56276402> (дата звернення: 01.11.2020).
6. Рішення Печерського районного суду міста Києва від 30.11.2016 у справі № 757/45200/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64013904> (дата звернення: 01.11.2020).
7. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 21.09.2009 у справі № 12/82. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2898679> (дата звернення: 01.11.2020).
8. Тугай В. За іноземним досвідом. *Український юрист*. 2012. № 03.
9. Майданік Н. Здійснення права на доменне ім'я в мережі Інтернет. *Юридична Україна*. 2009. № 7 (79). С. 62–67.
10. Тимчасова Концепція впровадження та розвитку домену .УКР : схвалена рішенням Координаційної ради ОП «Український мережевий інформаційний центр», Протокол № 13 від 16.01.2013. URL: <http://uanic.net/konserciya-vnedreniya-i-razvitiya-domena-ukr> (дата звернення: 01.11.2020).

11. Тимчасові Правила реєстрації та користування доменними іменами в домені .УКР (версія 5.0): схвалено рішенням Координаційної Ради ОП «Український мережевий інформаційний центр», Протокол № 17 від 31.01.2014. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/Rules%20of%20UKR_v5.0.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
12. Концепція розвитку домену .UA. URL: <http://uanic.net/konceptsiya-razvitiya-domena-ua> (дата звернення: 01.11.2020).
13. Положення про акредитацію Реєстраторів доменних імен в домені .УКР (Редакція 1.0): затверджено рішенням Координаційної Ради ОП «Український мережевий інформаційний центр» від 23.09.2013. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/Polozhenie-pro-accredit_2.5.1-a.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
14. Вимоги до договору між Оператором реєстру та Реєстраторами: затверджено рішенням Координаційної Ради ОП «Український мережевий інформаційний центр» від 23.09.2013. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/Vumogi%20do%20DogovorOR_1.0.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
15. Технічний регламент домену .УКР (Редакція 3.0): затверджено Директором ОП «Український мережевий інформаційний центр» 07.11.2013. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/System%20of%20Registrations%20Technical%20Reglament_v3.0.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
16. Положення про Комісію з досудового вирішення доменних спорів: затверджено рішенням Координаційної ради ОП «Український мережевий інформаційний центр» від 28.02.2014, протокол № 18. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/Polozhennya_pro_Komisiyu_2.0.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
17. Порядок розв'язання доменних спорів: затверджено рішенням Координаційної ради ОП «Український мережевий інформаційний центр» від 28.02.2014, протокол № 18. URL: http://uanic.net/docs/documents-ukr/Poryadok_sporiv_v2.0.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
18. Порядок надання послуг з проведення фіксації і дослідження змісту веб-сторінок у мережі Інтернет: затверджено директором ОП «Український мережевий інформаційний центр» 01.08.2016. URL: http://uanic.net/docs/Poryadok_fiksacii_Compotence_Center_01082016.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
19. Про адміністрування домену «.UA»: Розпорядження Кабінету міністрів України від 22.07.2003 № 447-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/447-2003-p> (дата звернення: 01.11.2020).
20. Про врегулювання відносин, пов'язаних з провадженням діяльності з адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет: угода між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України та Об'єднанням підприємств у галузі телекомунікацій, інформатизації та Інтернет «Український мережевий інформаційний центр» від 30.12.2013. URL: http://uanic.net/docs/Ugoda_DKNII_UANIC_30122013_copy.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
21. Електронний лист від директора ОП «УМІЦ» Ю. Гончару.